

ΞΑΝΘΗ, ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΜΑΣ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Το 1943 στην Ξάνθη ζούσαν περίπου 550 Εβραίοι που συνελήφθησαν και μεταφέρθηκαν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης και σχεδόν όλοι χάθηκαν. Στις 27 Ιανουαρίου το σχολείο μας συνδέθηκε διαδικτυακά για να ακούσει την ιστορία ενός κοριτσιού της Ξάνθης, συνομήλικου με τους μαθητές μας, που πήρε το μακρύ δρόμο για την Πολωνία.

-Καλωσορίζουμε την κ. Μπουζούρη. Θα μας πει την προσωπική ιστορία μιας Ξανθιώτισσας Εβραίας. Άλλωστε κι εσείς την ιστορία τη μελετάτε από πηγές.

Γεια σας παιδιά. Τι τάξη είστε;

-Β Γυμνασίου.

Το 3^ο Γυμνάσιο, το παλιό 2^ο Λύκειο. Μπορεί δηλαδή να έκανα μάθημα κι εγώ σ' αυτήν την τάξη. Πέρασα απ αυτό το κτίριο, μπήκα στο πανεπιστήμιο, όμως στη συνέχεια αποφάσισα να ασχοληθώ μ' αυτό που αγαπούσα στη ζωή μου, δηλαδή σπούδασα θέατρο κι έγινα ηθοποιός. Εκτός απ το να παίζω θέατρο διδάσκω και σε δραματικές σχολές οπότε έγινα και δασκάλα και έχω συνηθίσει να έχω απέναντι μου μια τάξη νέων ανθρώπων, ενηλίκων βέβαια, μεγαλύτερων από εσάς, αλλά δεν έχει σημασία. Θέατρο βλέπετε; Θα θέλατε να δείτε; Έχετε δει ποτέ;

-Ναι
Ωραία

-Ασχολούμαστε όμως και με τη βιβλιοθήκη του σχολείου, διαβάζουμε λογοτεχνία, ζωγραφίζουμε στο σχολείο και γενικώς ενδιαφερόμαστε. Μπλεκόμαστε με αρκετά πράγματα.

Αφού σας αρέσουν οι τέχνες και ασχολείστε με τη λογοτεχνία, την επόμενη φορά, λέω να κάνουμε ένα ζωντανό εργαστήριο θεάτρου.

-Ωραία, τέλεια.

Να παίξουμεθέατρο μεταξύ μας. Θέλετε;

-Ναιiiiiii

Λοιπόν, τώρα θα σας διηγηθώ την προσωπική μου ιστορία γιατί σαν μέρα του Άουσβιτς σήμερα, πριν από ογδόντα χρόνια, ο κόκκινος στρατός ελευθέρωσε το Άουσβιτς και βρήκε γύρω του ναυάγια ανθρώπων. Η μαμά μου, είχε μια πολύ καλή φίλη, μεγαλύτερη από εκείνη σε ηλικία. Την έλεγε μάμα. Τη φίλη λοιπόν αυτή της μαμάς μου, θα την θυμάμαι πάντα, ήταν μια μικρόσωμη γυναίκα, ξανθιά και με μπλε μάτια. Το λέω αυτό γιατί οι ναζί θεωρούσαν ότι οι Εβραίοι, δεν είναι ξανθοί, ξανθή είναι μόνο η άρια φυλή. Ήταν λοιπόν μια γυναίκαξανθή και με μπλε μάτια, πολύ όμορφη γυναίκα, η όποια είχε στο δεξί της χέρι είχε ένα τατουάζ, το οποίο στα δικά μου παιδικά μάτια φάνταζε πάρα πολύ περίεργο. Μια κυρία να έχει ένα τατουάζ. Δεν ήξερα τι είναι όταν ήμουν παιδί. Αργότερα έμαθα ότι ήταν μια απ τους Εβραίους της Ξάνθης που πήγε στο Άουσβιτς και μάλιστα ήταν μια από τις γυναίκες που επιβίωσαν.

-Σε ποια ηλικία πήγε περίπου;

Πρέπει να ήταν πολύ μικρή, πολύ νέα, περίπου δεκαπέντε, όχι παραπάνω.

-Λίγο σαν κι εσάς.

Το τρομερό μ αυτή τη γυναίκα, ήταν ότι ποτέ δεν την άκουσα να μιλάει για αυτή της την εμπειρία. Υπάρχει ένα τραύμα που λέγεται συλλογικό τραύμα απ' το Άουσβιτς. Ο επιζήσαντες δυσκολεύονταν να μιλήσουν. Δυσκολευόντουσαν και να ζήσουν ακόμα κάποιοι τη ζωή τους. Η γυναίκα όμως αυτή έζησε κανονικά τη ζωή της, ήταν από πολύ εύπορη οικογένεια. Εγώ τη γνώρισα παντρεμένη με παιδιά και είναι τρομερό να έχεις προσωπική επαφή με έναν επιζήσαντα του Άουσβιτς. Είχεξεναφτιάξει την ζωή της με τον άντρα της στην Ξάνθη. Είχαν μια λανάρα στο παζάρι. Ήτανε σα μια μικρή βιοτεχνία, όπου έκαναν μια μικρή προεργασία του μαλλιούπου έπαιρναν απ τα ζώα για να το κάνουν κλωστές και αργότερα άλλα πράγματα. Μετά έφυγαν από την Ξάνθη, με τον άντρα της και τις δύο κόρες της στη Θεσσαλονίκη. Τη φέρνω στο μυαλό μου σαν ένα χαμογελαστό και καλόκαρδο άνθρωπο. Η μαμά μου την αποκαλούσε κάτι μεταξύ αδερφής και μάνας. Μετά τον πόλεμο είχαν ζήσει σ ένα σπίτι μαζί, μεσοτοιχία, πριν παντρευτεί η μαμά μου. Μετά, όταν παντρεύτηκε, ήταν η γυναίκα η οποίαήταν μέσα στη γέννα του πρώτου της παιδιού, του αδερφού μου κι ο αδερφός μου τη φώναζε γιαγιά. Ήταν πολύ κοντινή στην οικογένεια.

- Να πούμε μερικά πράγματα για το που τους μάζεψαν, που τους πήγαν, που πήγε η κυρία αυτή;

Η κυρία Σουλικά, έτσι λέγονταν. Απ όσο γνωρίζω, τους μάζεψαν σ' αυτή τη γνωστή αποθήκη που περνάτε κάθε μέρα και τη βλέπετε στο δρόμο σας.

-Σαλαμίνας λέγεται η οδός. Σαλαμίνας 4, η καπναποθήκη.

Αυτό που μπορούμε να πούμε, είναι ότι εμείς τώρα το βλέπουμε από απόσταση. Οι άνθρωποι αυτοί, όταν εκείνη τη μέρα σαν όλες τις άλλες τους μάζεψαν, δεν ήξεραν τι θα συμβεί, ούτε γιατί τους μαζεύουν εκεί, ούτε πόσο καιρό θα λείψουν απ' τα σπίτια τους, ούτε πού θα πάνε. Δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι θα διασχίσουν όλη την Ευρώπη μέσα σ' ένα βαγόνι τρένου. Τα ταξίδια αυτά, απ' οποιαδήποτε πόλη τους μαζεύανε, από την Ξάνθη απ' τη Θεσσαλονίκη, το Παρίσι κι απ όλες τις πρωτεύουσες της Ευρώπης, ήταν μεγάλα ταξίδια. Το Άουσβιτς, είναι κοντά στην Πολωνία, τέσσερις μέρες ταξίδι απ την Ξάνθη. Άνθρωποι όλων των ηλικιών, στοιβαγμένοι μέσα σε ένα βαγόνι κλεισμένο μέχρι ψηλά, με ένα βαρέλι νερό κι ένα βαρέλι για να κάνουν την ανάγκη τους. Υπήρχαν διαδρομές που γίνανε καλοκαίρι και οι άνθρωποι, κυρίως μωρά και γέροντες, πέθαναν από τη ζέστη.Η βαρβαρότητα ξεκινούσε απ τη διαδρομή.

-Νομίζω ότι στα βαγόνια αυτά φόρτωναν ζώα.

Δεν ήταν τα βαγόνια που ξέρουμε για επιβάτες. Ήταν βαγόνια μεταφοράς ζώων. Στοιβαγμένοι άνθρωποι σημαίνει ότι δεν μπορούσαν να ξαπλώσουν, στεκόταν καθιστοί ή όρθιοι. 80-100 άνθρωποι σ' ένα βαγόνι ο ένας πάνω στον άλλον. Φρικιαστικό.

-Η κυρία Σουλικά, παράλα αυτά τα κατάφερε και γύρισε πίσω. Ξέρουμε κάποια πράγματα γι αυτό;

Η κ. Σουλικά, απ όσο ξέρω απέδρασε, δεν ήρθε με το τέλος του πολέμου.

-Πώς;

Νομίζω ότι υπήρχε ένας αξιωματικός του Γερμανικού στρατού. Ήταν πολύ όμορφη. Την γλυκοκοίταζε και κάπως τη βοήθησε να αποδράσει.

-Βρήκε ξανά κάποιους δικούς της ανθρώπους όταν γύρισε;

Νομίζω ότι βρήκε κάποιους μακρινούς συγγενείς. Οι δικοί της άνθρωποι, πατέρας, μητέρα, ήταν όλοι μέσα στο Άουσβιτς.

-Γύρισε με τα πόδια; Με τι μέσο;

Αυτήν την ιστορία ήθελα να την ξέρω, αλλά δεν τη γνωρίζω.

-Ούτε στα παιδιά της άφησε την ιστορία της;

Είμαι σίγουρη πως άφησε την ιστορία της στα παιδιά της, εγώ δεν έχω πρόσβαση σ' αυτήν. Έχω χάσει επαφή. Κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στη Θεσσαλονίκη, είχα επαφή με την κόρη της στη Θεσσαλονίκη, η άλλη ζει στην Αθήνα, αλλά έχω χαθεί.

-Προφανώς οι άνθρωποι πέρασαν τόσο δύσκολα και απέφευγαν να το συζητήσουν.

Αυτό λέγεται συλλογικό τραύμα. Είναι τόσο κολοσσιαίας διάστασης αυτό που συνέβη, τόσο μαζικής κλίμακας που δεν μπορεί ο ανθρώπινος νους να το συλλάβει. Αν κρατούσαμε ενός λεπτού σιγής για κάθε θύμα τους ολοκαυτώματος, θα έπρεπε να μείνουμε έντεκα χρόνια σιωπηλοί.

-Να πούμε λιγάκι στα παιδιά, ότι εκτός από τη μεγάλη πλειονότητα των ανθρώπων που ήταν Εβραίοι, υπήρχαν κι άλλοι άνθρωποι που αντιμετώπιζονταν με ρατσισμό.

Τσιγγάνοι, ομοφυλόφιλοι, ανάπηροι, αντιφρονούντες. Ξέρει κανένας τι είναι αντιφρονούντες;

- Είναι αυτοί που δε συμφωνούσαν με όσα έλεγαν οι Ναζί.

-Όμως και δικούς τους έστελναν μέσα κι επειδή μιλάμε με μαθητές να πούμε ότι υπήρχε μια τεράστια προπαγάνδα. Οι καθηγητές, π.χ οι μαθηματικοί έδιναν στα παιδιά, προβλήματα όπως να υπολογίσουν πόσα χρήματα θα εξοικονομήσουν για δομές του κράτους, νοσοκομεία ή σχολεία, αν λείψουν οι ανάπηροι, τα παιδιά με νοητική στέρηση, σύνδρομα ή άλλα νοσήματα. Τα άτομα αυτά τα σκότωναν επίσης, κάνοντας ταυτόχρονα την αντίστοιχη προπαγάνδα.

-Έκαναν και πειράματα με τους ανθρώπους των στρατοπέδων.

Φανταστείτε, την Ξάνθη όπου ζουν δύο κοινότητες, μουσουλμάνων και χριστιανών, ένα απόγευμα να μαζέψουν τους μουσουλμάνους και να τους στείλουν για εκκαθάριση. Ή το αντίστροφο, να μαζέψουν τους χριστιανούς και να τους κάνουν το ίδιο.

-Οι Εβραίοι δεν τους πίστευαν ότι θα τους κάνουν αυτό το πράγμα.

Δεν μπορούσαν να το καταλάβουν. Όταν το βίωναν δεν μπορούσαν να φανταστούν σε ποιο βαθμό θα φτάσει η βαρβαρότητα. Ότι θα φτιάξουν μηχανές. Τα στρατόπεδα ήταν μεγάλης κλίμακας μηχανές βιομηχανίας θανάτου. Εκμεταλλευόταν τα πάντα, τα μαλλιά τους, τα δόντια τους, τα ρούχα τους. Ήταν φτιαγμένα στα πρότυπα βιομηχανίας αυτοκινήτων. Είναι αλήθεια. Πιστεύω πως αν επισκεφτείτε το Άουσβιτς, κάθε άνθρωπος πρέπει να πάει μια φορά. Εγώ δεν έχω πάει ακόμη. Είναι μια ιστορική στιγμή της ανθρωπότητας που οφείλουμε να συνειδητοποιήσουμε το : ποτέ ξανά.

-Να συνειδητοποιήσουμε τι σημαίνει ρατσισμός παιδιά, γιατί δεν ξεκίνησε ξαφνικά μια μέρα. Δεν είπαν σήμερα θα κάψουμε τους Εβραίους.

Αυτό δουλεύτηκε σε βάθος χρόνου, μια δεκαετία. Μ' ακούτε να μιλάω έτσι γιατί προσφάτως, το 2016, έπαιξα ένα ρόλο στο Εθνικό θέατρο. Έπαιξα τη Μάγδα Γκέμπελ, τη γυναίκα του Γκέμπελ.

Και μελέτησα σε βάθος όλη την ιστορία του ναζισμού, για να μπορέσω να καταλάβω πώς ένας άνθρωπος, γίνεται φανατικός υπέρμαχος αυτής της ιδεολογίας. Κατέληξα ότι είναι μάλλον μια ψυχοπαθολογία. Μόνο που στη Γερμανία του '32 μέχρι 40, με την άνοδο του ναζισμού, έγινε μαζική υστερία, γιατί ήταν ένας ολόκληρος λαός που ανέβασε αυτήν την ιδεολογία στην εξουσία. Νομίζω ότι οφείλουμε να το κοιτάξουμε κατάματα κι εσείς οι νέοι άνθρωποι.

-Να το αντιπαραβάλουμε με την εποχή μας. Προφανώς δεν γίνονται τόσο μεγάλα εγκλήματα, όμως ο ρατσισμός και η υιοθέτησή του από τους νέους και μεγαλύτερους ανθρώπους, οδηγεί σε ακραίες καταστάσεις. Θα πρέπει να προσέχουμε τι πιστεύουμε και να μην καθοδηγούμαστε από ανθρώπους που θέλουν να μας οδηγήσουν σε τέτοιες ακραίες καταστάσεις. Να ρωτήσουμε λιγάκι πώς ξεκίνησε το στήσιμο αυτών των στρατοπέδων συγκέντρωσης;

Τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, αυτό που λέμε μηχανές θανάτου, δε φτιάχτηκαν με μια απόφαση. Τουλάχιστον δεν είναι καταγεγραμμένη ιστορικά εντολή απ τον Χίτλερ ή από κάποιον ανώτερο της εποχής, που λέει φτιάξτε τα στρατόπεδα. Αρχικά η εντολή ήταν να απελαθούν όλοι οι Εβραίοι από το Γερμανικό έδαφος για να πάρουν οι γερμανοί πολίτες το ζωτικό χώρο, τις περιουσίες, τα σπίτια, τα έργα τέχνης. Η Εβραϊκή κοινότητα στη Γερμανία ήταν πάρα πολύ πλούσια. Ήταν εύποροι. Ήταν επιστήμονες, συγγραφείς, μουσικοί, ο Αϊνστάιν ήταν Εβραίος. Αρχικά τους μάζευαν με σκοπό να τους στείλουν στην εξορία, προς τη Σοβιετική ένωση με το σκεπτικό ότι οι Ναζί θα επεκταθούν προς την Ανατολή, θα κατακτήσουν τη Ρωσία και το πρόβλημα των Εβραίων θα λυθεί με την τοποθέτηση τους βορειοανατολικά, ως μιάσματα. Θέλανε να τους οδηγήσουν σε πορείες θανάτου, στην παγωμένη Σιβηρία και να πεθάνουν με αυτόν τον τρόπο.

Όταν ξεκίνησε ο πόλεμος λοιπόν, μετά την εισβολή στην Πολωνία και την εισβολή στη Σοβιετική ένωση, δεν κατέκτησαν τα εδάφη που περίμεναν, οπότε όλοι αυτοί οι άνθρωποι έμειναν κολλημένοι στα σύνορα της Πολωνίας, σε δομές πρωτόγονες, σε άδεια εργοστάσια, όπως βλέπουμε τώρα τους πρόσφυγες. Μ' έναν τέτοιο τρόπο, πολύ πιο βάνουσο όμως, τοπικά ο κάθε κοινοτάρχης, που είχε υπό την επίβλεψή του αυτούς τους ανθρώπους, μπορούσε να τους χειριστεί όπως θέλει. Στην αρχή, ξεκίνησαν να τους εξοντώνουν με όποιο τρόπο ήθελαν. Οι πρώτοι θάλαμοι

αερίων, είναι σκληρά πράγματα αυτά αλλά πρέπει να τα ακούσουμε, ήταν αυτοσχέδιοι. Φορτηγά ψυγεία, τα οποία γυρνούσαν την εξάτμιση μ' ένα λάστιχο μέσα στο ψυγείο, όπου είχαν φορτωμένα δέκα είκοσι άτομα, τους πήγαιναν κάποια χιλιόμετρα και πέθαναν από τα αέρια του αυτοκινήτου. Αυτή ήταν η ιδέα στην οποία βασίστηκαν οι θάλαμοι αερίων που έγιναν μετά σε βιομηχανική κλίμακα, ως μέσο εξόντωσης ενός ολόκληρου λαού. Αργότερα, μετά το '42, άρχισαν σταδιακά να κτίζονται αυτές οι βιομηχανίες θανάτου ανθρώπων μαζικής κλίμακας. Ήταν τρομερό αλλά η τάξη και η σωστή λειτουργία αυτής της μηχανής ήταν ανατριχιαστικά ακριβείς.

-Πόσο χρονών πέθανε η κ. Σουλίκα;

Πέθανε περίπου 85 χρονών. Στο τέλος ήταν η χαρά της ζωής. Εγώ γνώρισα μια γυναίκα που δεν ήταν λυπημένη, δραματική αλλά πολύ ζωντανή. Μεγάλωσε παιδιά κι εγγόνια.

-Τον άντρα της τον γνώρισε πριν φύγει στο στρατόπεδο;

Όχι, μετά τον γνώρισε. Τον έλεγαν Τζακ, ήταν Εβραίος. Η Εβραϊκή κοινότητα έχει ένα σφιχτό πλαίσιο, παντρεύονται Εβραίοι μεταξύ τους. Δύσκολα κάνουν γάμο με άτομο έξω από την κοινότητά τους.

-Λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων;

Νομίζω ότι οι θρησκευτικές πεποιθήσεις είναι το πλαίσιο. Υπάρχει μια ολόκληρη κουλτούρα γύρω από την διατήρηση της φυλής τους, έχοντας βέβαια υποστεί αυτό που έχουν υποστεί, ότι σχεδόν τους εξολόθρευσαν. Προκειμένου να προστατευτεί και να διατηρηθεί η κοινότητα των Εβραίων, έγινε ακόμη πιο κλειστό το θέμα του γάμου.

-Ένα κορίτσι στην τάξη έφερε και το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ.

-Μετά από έρευνες πολλές τείνουν να πιστέψουν ότι αυτός που κατέδωσε την οικογένεια ήταν κάποιος Εβραίος συμβολαιογράφος, ο οποίος ήθελε να σώσει τη δική του οικογένεια.

Μα και μέσα στα στρατόπεδα υπήρχαν Εβραίοι οι οποίοι προκειμένου να πάρουν ένα κομμάτι ψωμί και να επιβιώσουν λειτουργούσαν σαν καταδότες.

- Μπορούμε εύκολα εμείς τώρα να τους κρίνουμε, αλλά αν σκεφτούμε τι φρίκη ζούσαν αυτοί οι άνθρωποι, είναι αναμενόμενο. Δε σημαίνει ότι το δεχόμαστε και ηθικά, αλλά μπορούμε να το καταλάβουμε.

Η συνθήκη είναι κάτι που δεν μπορεί να το συλλάβει ο νους. Όσο και να το λέμε και να το θυμόμαστε και να το ξαναθυμόμαστε, νομίζω ότι έχουν γραφτεί πάρα πολλά πράγματα, υπάρχει ένας συγγραφέας ο Πρίμο Λέβι, επιζήσας, που έχει γράψει την ιστορία του. Είχε πει την περίφημη ρήση: <Αφού υπάρχει Άουσβιτς δεν υπάρχει θεός>. Είναι ένα αποτύπωμα, ένα τραύμα στην ανθρώπινη ψυχή, να εξοντώνονται μαζικά άνθρωποι γιατί είναι άλλης φυλής, άλλης θρησκείας. Ο Άιχμαν, διοικητής των στρατοπέδων όπως όλοι αυτοί οι μεγαλοναζί όταν έχασαν τον πόλεμο, σαν τα ποντίκια κρύφτηκαν και προσπάθησαν να αποδράσουν. Τον Άιχμαν τον συνέλαβαν στη Βασιλεία. Στη δίκη του που έγινε στο Ισραήλ είπε <εγώ απλά έκανα τη δουλειά μου, εκτελούσα εντολές>. Καμιά φορά λοιπόν το κακό, δεν είναι μόνο αυτός που κάνει το κακό αλλά αυτός που σιωπάει όταν το βλέπει. Εγώ αυτό έχω να πω για τη σημερινή επέτειο.

Μπορείτε κι εσείς να χρησιμοποιήσετε αυτά που ακούσατε και να ψάξετε μόνοι σας και παραπάνω, παιδιά. Υπάρχουν ταινίες βιβλία, ντοκιμαντέρ. Ποια έχετε πρόσβαση παντού.

Να προτείνω μια πολύ ωραία ταινία;

-Ναι

Να δείτε την ταινία του Σπίλμπεργκ, αυτού που έχει κάνει το Jurassicpark, τη <Λίστα του Spielberg>.

-Εγώ είδα μια ταινία: Η ζωή είναι ωραία

-Εγώ είδα τη Λίστα του Spielberg

- Εγώ έχω δει μια άλλη που λέγεται <Το αγόρι με τις ριγέ πουτζάμες>

-<Η το παιδί πίσω από το συρματοπλέγμα>, είναι η ίδια ταινία.

Ο πιανίστας επίσης.

-Η κυρία Μπουζούρη είναι Ξανθιώτισσα όπως είπαμε και όταν έρθει στην πόλη, θα μας κάνει κάποιο μάθημα θεάτρου.

Ευχαρίστως παιδιά, όμως μη φαντάζεστε ότι θα κάθεστε κι εγώ θα μιλώ. Θα παίξουμε θέατρο.

-Ευχαριστούμε πολύ

Γεια σας χάρηκα πολύ.

**Αν κρατούσαμε ενός λεπτού σιγή
για κάθε θύμα τους ολοκαυτώματος, θα έπρεπε να μείνουμε
έντεκα χρόνια σιωπηλοί.**

Η συνομιλία με την κ. Μπουζούρη πραγματοποιήθηκε διαδικτυακά, την «Ημέρα Μνήμης των Ελλήνων Εβραίων Μαρτύρων και Ηρώων του Ολοκαυτώματος» που καθιερώθηκε την 27 Ιανουαρίου από τη Γενική συνέλευση του ΟΗΕ.

Στην απομαγνητοφώνηση της συζήτησης βοήθησαν οι μαθήτριες Γούναρη Μυρσίνη και Δαλακούρα Στυλιανή.

Υπεύθυνες καθηγήτριες

Κουρτίδου Ελένη

Κούντη Βασιλική

Η Παρθενόπη Μπουζούρη γεννήθηκε στην **Ξάνθη**.

Σπούδασε γεωπονική στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και θέατρο στη Σχολή Βεάκη.

Ιδρυτικό μέλος του Θεάτρου Δωματίου, από το 1994. Έπαιξε στις παραστάσεις του Θεάτρου Δωματίου σε σκηνοθεσία Άντζελας Μπρούσκου.

Συνεργάστηκε ακόμα με τους: Ρούλα Πατεράκη, Στάυρο Λίτινα, Γιάνκο Ανδρεάδη, Μάρθα Φριντζήλα, Κίρκη Κάραλη, Αλέξανδρο Διαμαντή, Ελένη Μποζά κ.α

Συμμετείχε στις ταινίες του Κ. Γιάνναρη και της Αντουανέτας Αγγελίδη.

Διδάσκει Αγωγή Λόγου και Υποκριτικής (Εθνικό Θέατρο, ΔΗΠΕΘΕ Πάτρας, Αρχή, Δήλος Χατούπη, Δημοτική σχολή Πέτρας).